

KOSMISKĀ KĀRTĪBA

Uzdevumu grāmata bērniem

SVEIKS, DRAUGS!

Kas ir kosmiskā kārtība? Tā ir tā redzami neredzamā sadarbība, kad visi tavas mājas, pilsētas, Latvijas un arī citu valstu iedzīvotāji ikdienā ievēro vienkāršus pamatprincipus, lai, rūpējoties par kārtību savās mājās, gādātu arī par savu planētu. *CleanR* un „Zaļā josta” ikdiena paiet gan mācot, kā par savu vidi rūpēties labāk, gan gādājot, lai lielās atkritumu mašīnas nogādātu arī tavus atkritumus uz speciāliem šķirošanas centriem. Tur tie tiek rūpīgi pārskatīti, lai no izmestā izlasītu visu, no kā atkal var taisīt jaunas un noderīgas lietas, piemēram, zīmēšanas blokus, somas, rotaļlietas un pat spilvenus. Jo labāk par atkritumu šķirošanu gādāsiet mājās, jo vairāk iespēju, ka tie pārtaps jaunās, skaistās lietās. Šķirot ir svarīgi tāpēc, lai pēc iespējas mazāk atkritumu nonāktu lielajā atkritumu kalnā, kas smagi uzgūlies uz planētas Zemes pleciem. Mēs daudz strādājam, lai atkritumu kalnā nonāktu pēc iespējas mazāk lietu, bet ir vajadzīga arī tava un tavas ģimenes palīdzība. Nepērkot lieku, rūpējoties par savām mantām un apkārtni, salabojot saplīsušo un šķirot atkritumus, mēs parādām Zemei, cik viņa mums ir svarīga. Tavās rokās nonākusi grāmatīņa, kurā Klīniņš un Mēsliņš kopā ar tevi darbosies uzdevumos, kas atklās, ko vislabāk darīt ikdienā, lai Zeme smaidītu. Mums taču visiem gribas redzēt Zemi priecīgu, vai ne?

Lai tev radoša darbošanās!
Draugi no *CleanR* un „Zaļā josta”

cleanr

ZAĻĀ JOSTA

Izkrāso katru burtiņu
kādā no varavīksnes krāsām!

IEPAZĪSIMĒS?

Piezīmē sev seju, matus, apģērbu un izkrāso!

Vecums: _____

Matu krāsa: _____

Acu krāsa: _____

Es eju dārziņā / mācos skolā

Apvelc, ko jūs darāt savā ģimenē!

Šķirojam atkritumus: JĀ/NĒ

Lietojam auduma maisiņus: JĀ/NĒ

Saplīsušās lietas labojam,
nevis izmetam: JĀ/NĒ

Cik iemītņieku (dzīvniekus ieskaitot)
dzīvo tavās mājās?

Apvelc, kādu planētu Zeme
vēlies redzēt tu?

PRIECĪGU

BĒDĪGU

APJUKUŠU

Ģimene pieskata tevi, bet kādam reizēm ir jāpieskata arī ģimene. Vai tu esi gatavs kļūt par Kārtības inspektoru savās mājās? Darbojoties atrodi grāmatīņā planētu Zeme un apvelc to, kura visprecīzāk parāda, cik labi uzdevumā aprakstītais tiek īstenots tavās mājās.

Es, _____, apņemos kļūt par
(vārds uzvārds)
Kārtības inspektoru savā ģimenē.

Izmēri,
cik gara ir
tava pēda!

KĀDS IR TAVAS ĢIMENES EKOLOĢISKĀS PĒDAS NOSPIEDUMS?

Tās, ko jūs ēdat, ar ko pārvietojaties, cik daudz tērējat ūdeni, kur iepērkaties, cik daudz atkritumu radāt, ir tavas ģimenes dzīvesveids. Ekoloģiskās pēdas nospiedums rāda, kā šis dzīvesveids ietekmē vidi un pasauli. Tāpēc ļoti svarīgi savā ikdienā ieviest pēc iespējas vairāk tādu darbību, kuras dabai dara labu.

UZZINI, KĀDAS IKDIENĀ
VEIKTĀS DARBĪBAS
ATSTĀJ LABVĒLĪGU
NOSPIEDUMU!

Kā atpazīt
elektrības zagļus?
Tās ir visas tās
ierīces tavās mājās,
kurās deg lampiņa
vai spīd gaismiņa:
televizors, dators,
printeris, dekoders,
rūteris u.c.

IZPĒTI KOPĀ AR VECĀKIEM, KĀ JŪSU ĢIMENES DZĪVESVEIDS IETEKMĒ KLIMATU!

Tagad uzliec uz
lapas savu pēdu un
apvelc! Uzzīmē vai
ieraksti tajā tās
darbības, kuras jau
darāt vai turpmāk
darīsiet savā
ģimenē!

Iepazīsties!

MĒSLIŅŠ & KLĪNIŅŠ

Lai palīdzētu tev uzzināt par pamatprincipiem, kas ikdienā palīdz uzturēt kārtību ne tikai uz planētas Zeme, bet arī uz citām planētām – tev palīdzēs Mēsliņš un Klīniņš. Izlasi stāstiņu un izkrāso mūsu galvenos varoņus!

Skudru puika Mēsliņš dzīvo uz planētas Zemādija. Vasaras brīvlaikā viņš ir atbraucis ciemos pie brālēna Klīniņa, kurš dzīvo uz planētas Zeme. Zemādija ir sušķu un netīreļu zeme. Ikdienā tur ir jāstaigā ģāzmaskās, jo viss nelāgi smako, dzīvnieki bezsamaņā krīt gar zemi vai ir pārvākušies dzīvot uz citām planētām – tik piemēslots tur ir. Atkritumi uz ielām krājas lielās kaudzēs, un ir jāsaņem viss spēks, lai pārlēktu tiem pāri. Mēsliņš neatceras, kad pēdējo reizi būtu aizvēris sava dzīvokļa durvis, jo tajā ir pilns ar atkritumiem. Zemādijā nav ne dārzu, ne dobju, kurās augtu burkāni un zemenes. Tur iedzīvotāji ēd apšaubāmas izcelsmes pārtiku un zelē zemūdens tārpus. Tikmēr uz planētas Zeme atkritumi tiek šķiroti, tās iemītnieki nemēslo dabā, iepērkas atbildīgi un lietas nevis met ārā, bet salabo. Te ēd pašu izaudzētu pārtiku un priecājas par puķēm. Klīniņš ir pārliecināts, ka arī Zemādijā iespējams ieviest kārtību, ja visi planētas iedzīvotāji darbosies vienoti, ievērojot kosmiskās kārtības pamatprincipus.

DABAS KĀRTĪBA

Mēsliņš ir pārsteigts par to, kāda kārtība valda uz planētas Zeme. Tas iespējams tāpēc, ka visi planētas iedzīvotāji rūpējas par vidi. Katram cipariņam atbilst sava krāsa – izkrāso zīmējumu, lai ieraudzītu to, cik skaistu Klīniņa dzīvi redz Mēsliņš.

1 – zaļš   2 – oranžs   3 – zils   4 – sarkans

KO VARI DARĪT TU?

Atkritumi ir jebkurš priekšmets vai šķidrums, no kura esi izlēmis atbrīvoties, iemetot to atkritumu konteinerā. Tie nekur nepazūd, bet nonāk atkritumu poligonā. Piedomā, lai ikdienā radītu pēc iespējas mazāk atkritumu – izmanto pusdienu kārbu un savu ūdens pudeli, ej uz veikalu ar savu auduma maisiņu, pērc tikai to, kas nepieciešams, labo, nevis izmet.

PALĪDZI SAKĀRTĪT MĒSLIŅA MĀJU

Izpēti Mēsliņa māju! Katrā stāvā atrodi to, kas rada nekārtību, var kaitēt cilvēkiem un dabai. Uzlīmju lapā atrodi uzlīmīti, kas palīdzētu Mēsliņam ieviest kārtību, un ielīmē to baltajā vietā.

ATCERIES!

Kārtība dabā sākas ar kārtību katrā mājās un pagalmā.

VIEGLI ŠĶIROT PAREIZI

Rūpīgi izpēti attēlus! Izmet attēlā redzamās lietas atbilstošā konteinerā, savienojot tos ar līniju. Atceries: papīru, plastmasu un metālu met dzeltenajā, stiklu – zaļajā, BIO (pārtikas un dārza) atkritumus – brūnajā, bet nešķirotus sadzīves atkritumus – otra veida zaļajā konteinerā. Savukārt lietošanai derīgs un tīrs apģērbs, kā arī mājas tekstils (ajzkari, dvieļi, galdauti) jāievieto speciālā tekstila konteinerā, kas šajā uzdevumā ir violets.

SADZĪVES
ATKRITUMI

STIKLS

APĢĒRBS

BIOĻĪSKIE

PAPĪRS
PLASTMASA
METĀLS

ATCERIES!

Nepaļaujies uz ieradumu! Pirms atkritumu izmešanas rūpīgi izlasi, ko konkrētajā atkritumu konteinerā var mest, jo konteineru krāsa var būt atšķirīga gan starp pilsētām, gan valstīm. Kā Kārtības inspektoram pienākas, pieskati, lai plastmasas pudeles, skārdenes un kartona kastes pirms izmešanas tiktu saplacinātas.

Pasauc palīgā vecākus un kopā izpēti, kā pareizi šķirot atkritumus.

IZSEKO JOSTAS

Jostu jūklī atrodi pareizo jostu, lai aizvestu skārdeni, stikla pudeli un kartona kasti līdz Īstajai rūpnīcai, kur tai tiks dota iespēja pārtapt jaunā lietā.

STIKLA PĀRSTRĀDES RŪPNĪCA

ALUMĪNIJA PĀRSTRĀDES RŪPNĪCA

PAPĪRA PĀRSTRĀDES RŪPNĪCA

INTERESANTI!

Mēs šķirojam tāpēc, lai no priekšmetiem, kuri ir izlietoti un kurus iespējams atkārtoti pārstrādāt, izgatavotu jaunas lietas. Piemēram, no reiz izdzertas plastmasas limonādes pudeles var tapt jauna mugursoma, bet vecās avīzes kļūst par zīmēšanas blokiem. Ir vērts šķirot, vai ne?

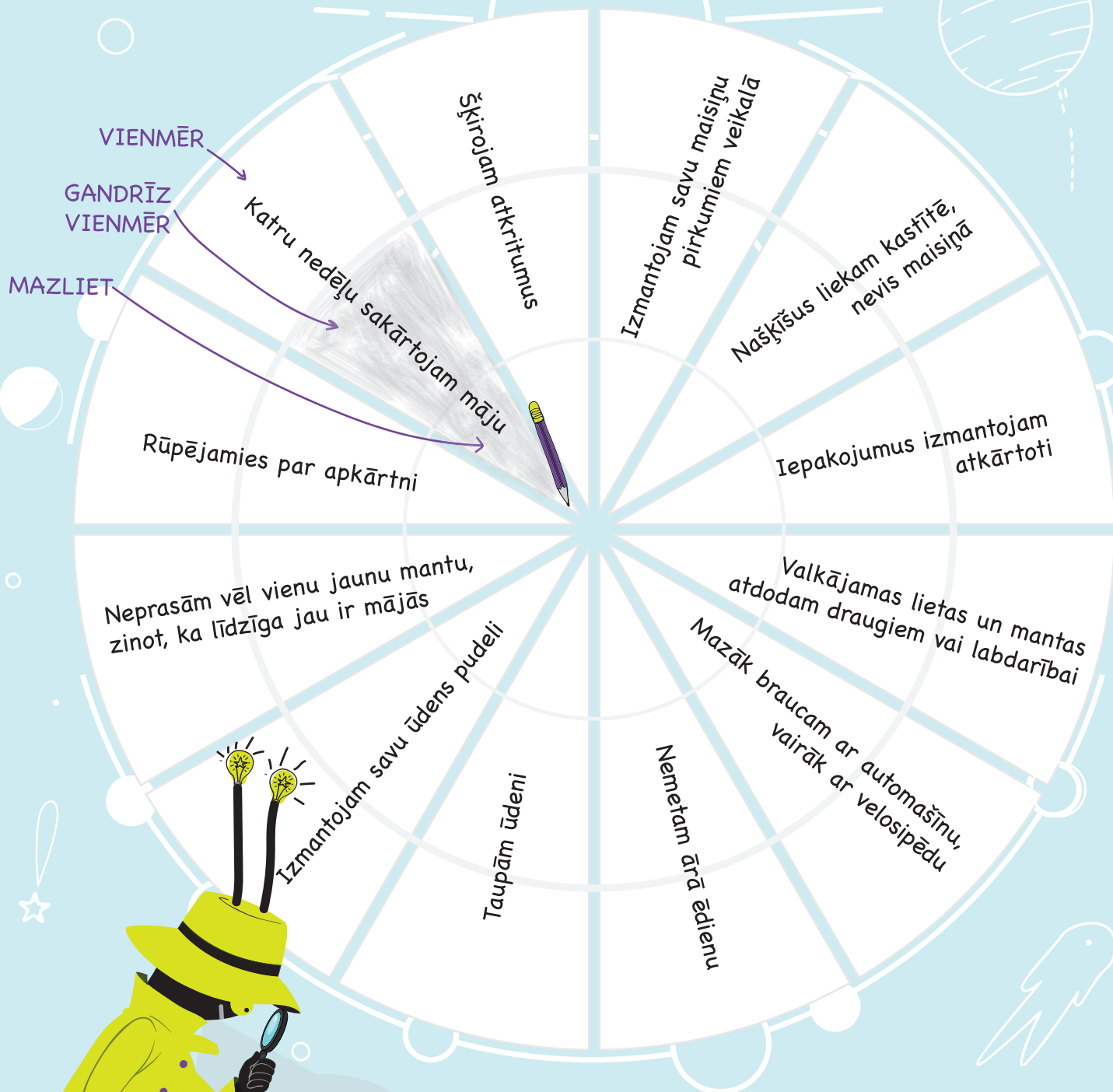

ZAĻĀ JOSTA

KĀRTĪBAS INSPEKTORS

Izpēti šīs dabai draudzīgās darbības un pie katras aizkrāso tik daudz no norādītā laukuma, cik, tavuprāt, veiksmīgi jūs ar to tiekat galā savās mājās.

Tagad tu vari redzēt, kuras lietas jums izdodas tīri labi, bet kuras varētu pacensties darīt labāk.

Ja aizkrāsoji visu apli – malači! Paņem no uzlīmju lapas zelta kausu!

Ja esi aizkrāsojis vairāk nekā pusi – tavai ģimenei pienākas sudraba kausis.

Bet, ja strīpiņas ir tuvāk vidum, bronzas kausis ir jūšējais.

IZPĒTI UN SAVIENO

Izlasi katra dzīvnieka aprakstu un savieno ar to priekšmetu, kas viņam ikdienā varētu palīdzēt izdarīt izvēles, ļaujot dzīvot labai draudzīgāk.

Visus augļus veikalā
liek plastmasas maisiņā

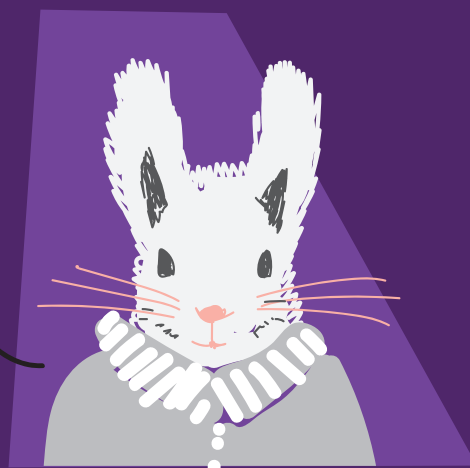
bioloģiskie

Met zemē konfekšu papīriņus

Regulāri pērk ūdeni
plastmasas pudelē

Met burkānu lakstus pie
sadzīves atkritumiem

sadzīves

Pārāk ilgi tecina ūdeni,
mazgājot zobus

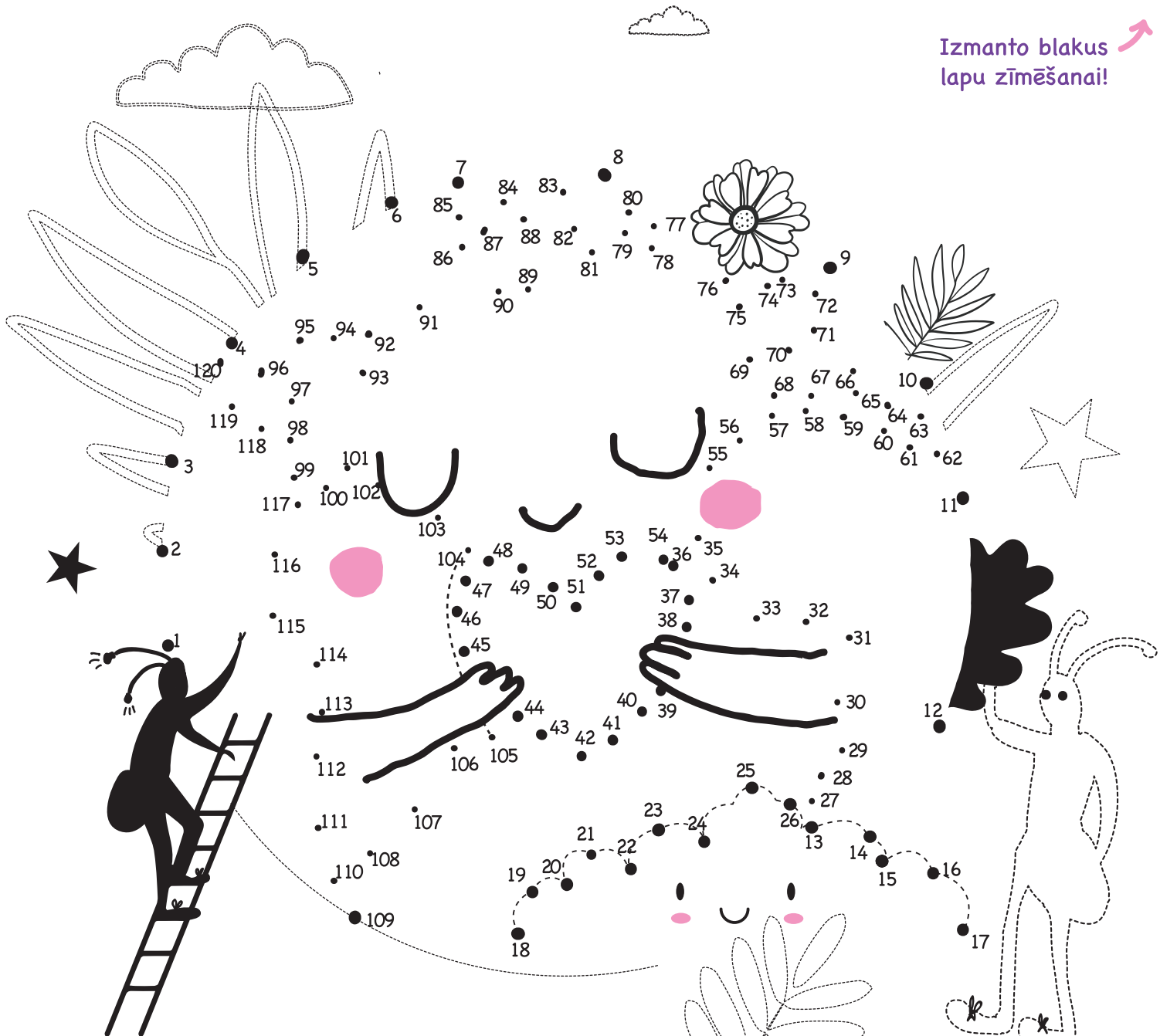
Nemitīgi pērk jaunas lietas

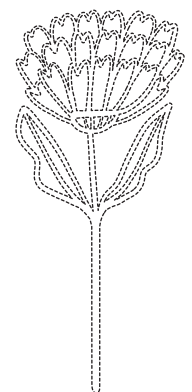
SAVELC UN IZKRĀSO

Savelc skaitļus pareizajā secībā un izkrāso zīmējumu. Kad tas ir izdarīts, piezīmē to, ko vari ieraudzīt dabā (augus, mākoņus, puķes, tauriņus u.c.).

Izmanto blakus
lapu zīmēšanai!

Planēta Zeme ir ļoti īpaša, tāpēc mums visiem kopā jā rūpējas, lai uz tās valdītu kārtība. Nemet zemē atkritumus! Ja vari, pacel citu nomestos un ieliec atkritumu konteinerā. Sakop vidi ap savu māju. Esi vērīgs, baudi dabu ar acīm, neplūc ziedņus, netrokšņo, esi iejūtīgs pret dzīvniekiem.

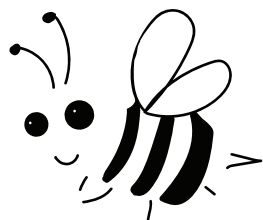
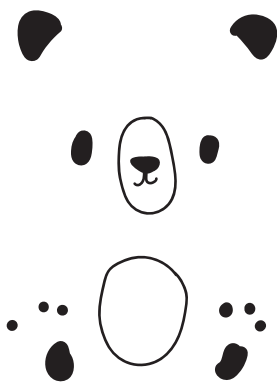
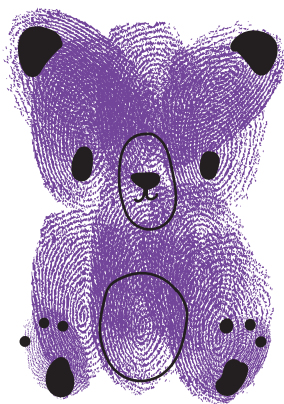
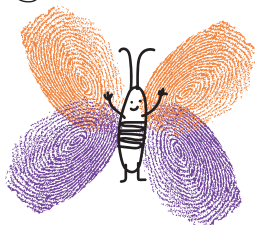
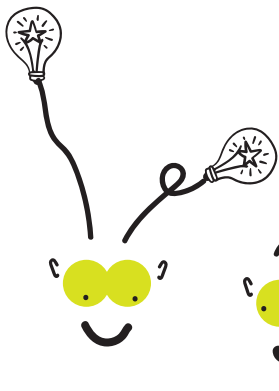
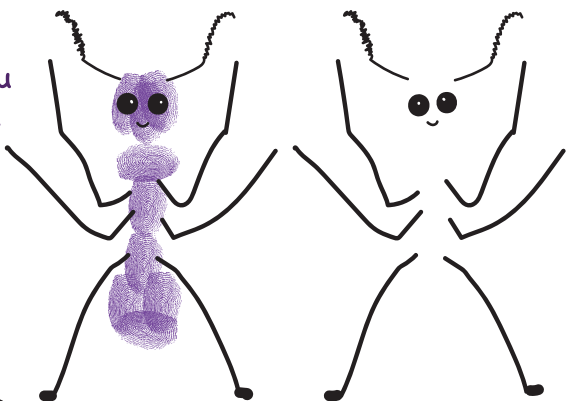

ZĪMĒ AR PIRKSTIŅIEM

Klīniņa iemīļotā nodarbe ir veidot pirkstīzīmējumus. Paskat, cik viegli, izmantojot savu pirkstiņu, vari uztaisīt sejiņu, lācīti vai tauriņu. Ņem palīgā krāsas, pirkstiņus un pabeidz zīmējumus!

Izmanto blakus lapu saviem pirkstīzīmējumu eksperimentiem!

Veido puķes dažādās krāsās!

ES ES
ZEMI ZEMI

APDOMĀ UN IERAKSTI

Stipri pamati ir vajadzīgi ne tika ēkām un tiltiem, bet arī cilvēku paradumiem. Palīdzi Mēsliņam uzmūrēt stiprus pamatus zaļai planētai! Uz katra no ķieģeļiem uzraksti vai uzzīmē, kādas darbības mums to palīdz darīt.

Es varu izaudzēt:

Pašam savs
zaļumu dārziņš

Nodot valkāšanai derīgās
drēbes tekstila konteinerā

Salabot saplīsušo,
nevis izmest!

Nepirkt to, kas jau ir mājās

PAPILDINI MĒSLIŅU

Klīniņš ir labs skolotājs, Mēsliņš jau daudz ko ir iemācījies un vēlas apģērbties tā, lai apkārtējie redzētu, ka viņš arī ir dabas draugs. Izlasi Mēsliņa vēlmes, ķeries pie zīmuļiem un piepildi tās!

Maisiņā ieliec ko
garšīgu un bez
iepakojuma!

Gribētu brilles,
kas kalpos ļoti
ilgi!

Gribētu striņainas
bikses no labdarības
veikala!

Gribētu uz
krekliņa
zemeslodi!

ATCERIES!

Dod jaunu dzīvi savām vecajām drēbēm! Visu, kas ir vēl tīrs un valkājams, ievieto tekstila konteineros. Šis konteiners nav paredzēts netīrām un saplēstām drēbēm. Valkāšanai nederīgās drēbes izmanto citām lietām, piemēram, kā putekļu lupatiņu vai pagatavo rotaļlietu.

Izpēti, ko drīkst ievietot
tekstila konteinterā!

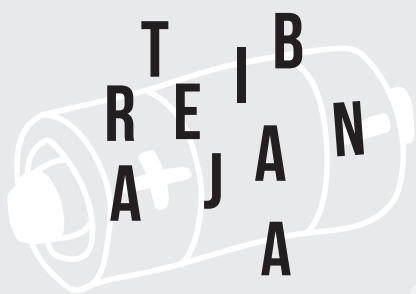
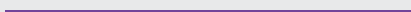

ATRODI VĀRDU

Izpēti burtu jūkli, atmini vārdu (saistītu ar nešķirojamiem atkritumiem), kas tur ir paslēpies, un ieraksti to ailītē. Katrā vietā tev paliks pāri viens vai divi burti, no tiem atšifrē vēstījumu, kuru Klīniņš mums visiem atgādina.

Atbildes: PLASTMASA (EN lieki), PORCELĀNS (R lieki), RIEPAS (OC lieki), IZGĀZTUVE (L lieks), BATERIJA (AN lieki), TELEVIZORS (ĒU lieki). Klīniņa vēstījums – NENOROC PLANĒTU!

Kāds ir Klīniņa vēstījums?

N _ _ O _ _ _
P _ _ _ T _ _ !

Šīs ir tikai dažas no lietām un materiāliem, ko nevar pārstrādāt. Kad tie nonāk atkritumu poligonā, tad lielajā atkritumu kalnā paliek uz mūžīgiem laikiem. Atceries, ka sadzīves atkritumu konteinerā nedrīkst mest baterijas, spuldzītes, krāsu bundžas, ugunsnedrošus priekšmetus un šiem līdzīgas lietas. Tie visi jānodod atkritumu šķirošanas laukumā.

BILŽU MĪKLA

Apskati bildes un ieraksti vārdu, kas veidojas, savienojot vienu vai divus redzamā priekšmeta sākuma burtus.

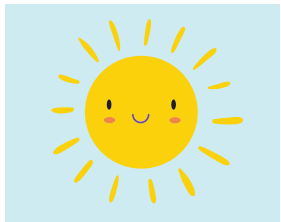

+

=

+

+

=

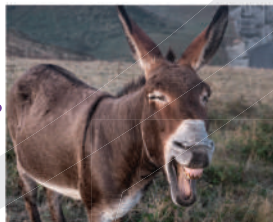

+

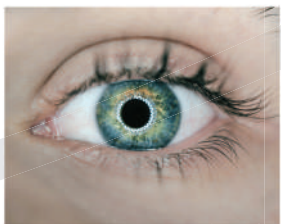

+

=

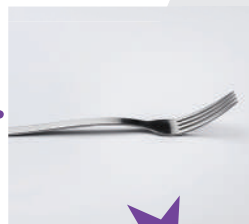

+

+

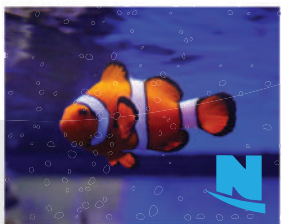

+

=

+

+

=

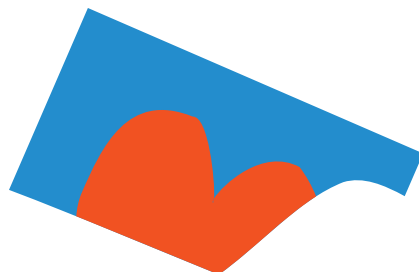

LABO, NEIZMET

Savieno figūras ar līniju tā, lai veidotos astoņi kvadrāti!
Esi vērtīgs, jo krāsas var nesakrist.

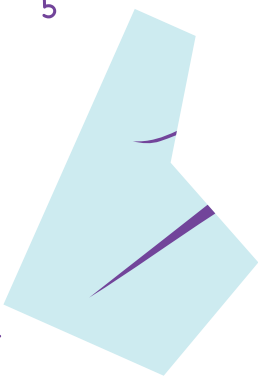
5

9

3

1

7

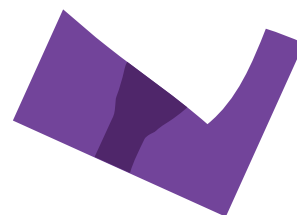
4

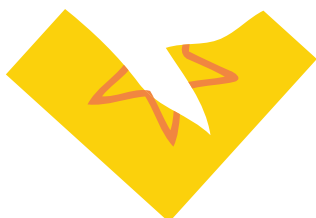
2

10

6

8

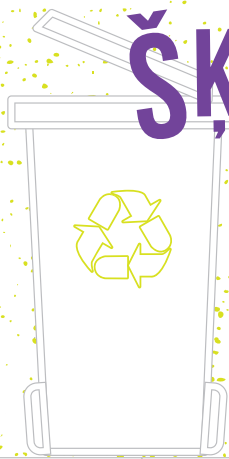

Atceries, ka ne vienmēr viss, kas ir
saplīsis, ir jāizmet. Lietas var salabot, sašūt,
salīmēt, pārveidot, lai tās varētu lietot
atkal un atkal.

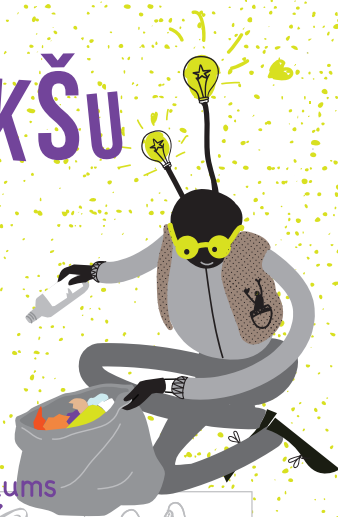
Kā izmest mazāk? →

ŠĶIRO UN TĒC UZ PRIEKŠU

Aizved Klīniņu pie Mēsliņa, pārvietojoties tikai pa tiem priekšmetiem, kurus ir iespējams otrreiz pārstrādāt.

Sākums

Beigas

SASKAITĪ UN SAVIENO

Saskaiti, cik sadzīves atkritumu maisu tu redzi katrā laukumā, savieno laukumu ar atbilstošo skaitli!

18
14
7
12

Laiks Kārtības inspektoram!
Noskaidro, cik sadzīves atkritumu maisu šonedēļ esat iznesuši? Un cik šķirotu atkritumu? Apdomājiet ģimenē, ko varētu darīt, lai nešķirotu atkritumu maisu skaitu varētu samazināt!

VĀRDNĪCIŅA

Atkritumu apsaimniekošana – rūpes par to, lai atkritumi nemētājas dabā, bet pārtop jaunās lietās. Arī tu esi atkritumu apsaimniekotājs savā mājā, ja gādā, lai dažādu veidu atkritumi būtu sašķiroti pareizi katrs savas krāsas konteinerā, un atkritumvedējs katru konteineru nogādātu uz vietu, kur tie tiek vēlreiz pāršķiroti. Tas tiek darīts, lai pēc iespējas mazāk no mūsu izmestajām lietām nonāktu milzīgajā atkritumu kalnā.

Otrreizēja pārstrāde – gandrīz katrs atkritumu veids var iegūt jaunu dzīvi. Plastmasas mantas var pārtapt jaunā plastmasā, bet dārza atkritumi var pārtapt kompostā, kas palīdzētu izaudzēt burkānus un jaunas puķes. Lai pārstrāde notiktu, ir svarīgi atkritumus sadalīt pēc piederības jau mājās, tas ļaus dažādiem atkritumiem pārtapt jaunās un vērtīgās lietās.

Zero waste – tas ir dzīvesveids, saskaņā ar kuru cilvēks mēģina dzīvot tā, lai neradītu atkritumus.

Atkritumvedējs – lielā mašīna, kas iztukšo gan tavus, gan arī citu cilvēku atkritumu konteinerus pie mājas. Iespējams, ka visas mašīnas izskatās līdzīgi, bet patiesībā katra no tām brauc iztukšot noteiktas krāsas konteinerus – kāda brauc tikai pēc dzeltenajiem konteineriem, cita – zaļajiem, vēl cita – brūnajiem. Svarīgi parūpēties, lai pie tavas mājas būtu dažādas krāsas konteineri ar pareizi sašķirotiem atkritumiem.

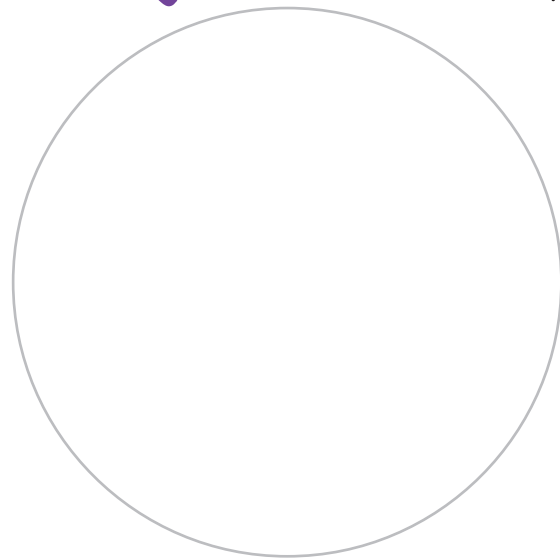
Atkritumu poligons – vieta, kur tiek nogādāti tie atkritumi, kas pēc pāršķirošanas atkritumu rūpnīcā ir palikuši pāri un nav pārstrādājami. Mūsu visu interesēs ir dzīvot tā, lai šajā vietā nonāktu pēc iespējas mazāk lietu.

Atkritumu rūpnīca – tā ir vieta, uz kurieni tiek atvesti pilnīgi visi nešķirotie atkritumi. Rūpnīcā speciālas iekārtas no atkritumiem atšķiro mantas, kas vēl var būt derīgas pārstrādei – plastmasas vai stikla pudeles, metāla skārdenes un citas lietas. Visu, kas pārstrādei vēl derīgs pēc atkritumu rūpnīcas ved uz tālāku pārstrādi, bet pārējais nonāk atkritumu poligonā lielajā kalnā.

Atkritumi – ir viss, no kā esi izdomājies atbrīvoties, iemetot to atkritumu konteinerā.

Šķirot – būt par īstu Kārtības inspektoru savā ģimenē, un katru priekšmetu, kas tiešām ir jāizmet atkritumu grozā, likt tādas krāsas konteinerā, kādai tas paredzēts.

Uzzīmē savu planētu!
Papildini lapu ar
zīmējumiem un savu
KOSMISKO KĀRTĪBU!

Pastāsti mammai un tētītim, ka konteineru ērti var pieteikt telefonā, lietotnē **MANAI VIDEI!**

 MANAI VIDEI

manai.vidēi.lv

MAZS CIŅĪTIS (TU) GĀŽ LIEĻU VEZUMU!

Tagad tu, tāpat kā Mēsliņš, esi daudz ko uzzinājis par tām lietām, kuras varam darīt ikdienā, lai mūsu planēta Zeme saglabātos tikpat nepiesārņota un smaidīga. Turpinātu priecēt ar skaisto dabu, augļiem, ļautu te brīvi pārvietoties dzīvniekiem un putniem. Tad arī mums, cilvēkiem, te būs prieks spēlēties, dzīvot un atrasties. Paldies, ka esi dabas draugs!

līme

līme

KĀRTĪBAS INSPEKTORS

1. Izkrāso savu Kārtības inspektora kroni.
2. Izgriez pa līnijām.
3. Salīmē malas, lai tev der.
4. Liec galvā un pieskati savējos!

līme

